

Biznis plný lenivcov: ich bývalý minister si musí množiť novinárske analýzy

Názor

Koncom jari som dostal novinársku cenu za svoj analytický článok „Farmári neplačte - konečne podnikajte“, ktorý ukázal priepastné zaostávanie našich farmárov za konkurentmi z iných krajín EÚ. Jemnejšie toto zaostávanie potvrdzuje aj nedávno zverejnená revízia výdavkov na pôdohospodárstvo z dielne analytikov Inštitútu pôdohospodárskej politiky a Útvaru hodnoty za peniaze ministerstva financií. Návrhy na nápravu od analytikov aj týždenníka TREND by sa mali v našom poľnohospodárstve zaviesť čo najrýchlejšie a najrazantnejšie.

Pri nedávnej návšteve Holandska som zaregistroval, že zaostávanie našich farmárov je ešte tragickejšie, ako predtým ukázala naša analýza vychádzajúca z kumulovaných štatistických ukazovateľov.

V realite sú rozdiely ešte väčšie

Novinárskou cenou ocenená analýza ukázala, že domáci poľnohospodári síce získavajú na každý hektár obrábanej pôdy iba o pätinu nižšie priame agrárne platby aj vidiecke eurofondy ako priemerný európsky farmár, no ten z hektára vyprodukuje takmer trojnásobne vyššiu hrubú pridanú hodnotu ako slovenský roľník.

Horší sú od nás iba farmári z výrazne chladnejšieho Pobaltia. Oproti európskym lídrom, ktorými sú Holanďania, je produktivita Slovákov iba na jednej sedemnástine. Kým Slováci z jedného hektára v priemere vyťažia pridanú hodnotu 310 eur, tak Holanďania ju majú až na úrovni 5 600 eur.

Tolko hovoria štatistiky. No priamo v Holandsku som bol svedkom toho, že v praxi vyzerajú rozdiely ešte výraznejšie. Z územia, ktoré sa rozprestiera medzi niekoľkými dedinami, Holanďania pestovaním

kvetov utržia tolko ako skoro polovica všetkých slovenských poľnohospodárov.

V známej tulipánovej oblasti Keukenhof som videl nielen tamojšiu turistami vyhľadávanú kvetinovú záhradu, ale spoznal som aj ekonomickú výkonnosť regiónu. A tá je doslova ohromujúca.

Z plochy 20-tisíc hektárov záhrad, čo zodpovedá asi polke rozlohy Bratislavy, tam Holanďania ročne predajú do celého sveta cibulovité kvety od tulipánov cez narcisy až po ľalie a hyacinty za 700 miliónov eur.

Celé slovenské poľnohospodárstvo vie zo svojich dvoch miliónov hektárov polí a pasienkov ročne vyprodukovať obilie, olejninu i mäso či mlieko len za 1,25 miliardy eur.

Holanďania tak iba z jednej oblasti o rozlohe percenta slovenských agrárnych plôch vyprodukujú až 40 percent tržieb celého nášho poľnohospodárstva.

Viac odvahy i kreatívnosti

Takéto obrovské rozdiely v produktivite sú v istej miere vyvolané aj tým, že holandskí farmári majú o niečo vyššie dotácie od vlády i lacnejšie energie. No na tamojšom vidieku človek vidí, že farmári sú tam oveľa úspešnejší hlavne vďaka odvahe i podnikateľskej kreativite.

Na rozbeh pestovania kvetín, ovocia i zeleniny či na chov zvierat, ktoré vidieť v Holandsku na oveľa hustejšej ploche ako u nás, musí vynaložiť farmár výrazne viac investícií než na najjednoduchšie osiatie polí obilninami i olejninami, ktoré výrazne prevládajú v slovenskom agrosektore.

No rozdiely vo výnosoch sú závažné. Kým z hektára pšenice získajú aj produktívnejší farmár za rok len pár tisícok eur, z hektára kvetín to sú desiatky tisíc eur. Pri hektári skleníkov na paradajky ide dokonca až o pol milióna eur.

A nie je to len o slabších číslach, ale hlavne o tom, že Slovensko si musí množstvo ovocia, zeleniny i mäsa voziť z cudziny. Len tieto tri komodity tvoria import asi miliardu eur ročne. Navyše v sadoch i maštaliach by sa mohlo zamestnať oveľa viac ľudí ako iba v traktoroch a na kombajnoch pri obilí.

Vysoký poľnohospodársky kumšt pritom nekončí len na poli či v maštali. Holanďania ukazujú aj to, akí sú silní v marketingu. V regióne Keukenhof nemajú pre turistov na šírenie osvetu iba atraktívnu záhradu, ale organizujú tam aj sprievody kvetinových vozov.

Cesty regiónu sú vtedy „obsypané“ množstvom ľudí z celého sveta. Vyše jeden a pol hodiny predom mnou prechádzalo vyše šesťdesiat nákladiakov či traktorov s naaranžovanými kvetmi. A pomedzi sa ešte prezentovali skupiny hudobníkov a tanečníkov.

Holanďania sa takto svetu ukazujú len s jednou zo svojich agrokomodít, no ide z toho väčšia emócia ako z pýchy slovenského poľnohospodárstva - nitrianskeho Agrokomplexu.

Alebo iné porovnanie. Keď chce niekto od našich farmárov, aby na obrovské lány polí vrátili pásy oddelujúcich stromov a krov proti povodňam i pre poľnú zver, ohradzujú sa, že tak stratia časť produkčných plôch.

Zato Holanďania musia mať svoje polia popretkávané odvodňovacími kanálmi, lebo inak by ich nad úroveň vody neudržali. Z nevýhody si tak spravili výhodu. O suchých rokoch, ktoré ničia úrodu, ani nechýrajú. Kanále tam navyše zabráňujú aj kravám a ovciam v zatúlaní sa.

Čas na zásadnú zmenu

Je otázne, kedy a či vôbec sa Slovensko dostane na top pozície produktivity európskeho poľnohospodárstva, kde sú dnes okrem Holanďanov aj Taliani či Belgičania. Odvetvia takejto sily sa budujú veľmi systematicky celé desaťročia. No ako métu produktívnosti by si mohlo Slovensko zvoliť aspoň úroveň 900 eur na hektár, čo je európsky priemer.

Našťastie, lody sa hýbu. Prispela k tomu aj analýza TRENDU, ktorá podnietila širšiu diskusiu o tom, že domáce poľnohospodárstvo je slabé a ako ho treba zásadne vylepšiť. Jeden vplyvný človek z domáceho agrosektora mi pri blahoželaní k novinárskej cene povedal aj to, že už krátko po jej publikovaní na jeseň si z nej urobil niekoľko desiatok kópií aj bývalý, v domácom agrosektore uznávaný minister pôdohospodárstva. Následne s nimi navštevoval najvplyvnejších ľudí domáceho poľnohospodárstva vrátane súčasnej ministerky Gabriely Matečnej.

Iný manažér jednej tuzemskej agrárnej skupiny mi analýzu s úsmevom okomentoval tým, že so všeobecným nadšením sa u slovenských farmárov rozhodne nestretla, no chladným nenechala v brandži absolútne nikoho.

Vážnejším tónom dodal, že jeho skupina práve chce výrazne rozširovať chovy prasiat. A to aj v kooperácii s tunajšími dánskymi farmármi. Mnohí domáci poľnohospodári ich tu nevidia radi. S podtónom, čo je naše má zostať naše. No práve Dáni tu dosahujú v bravčovine tie najlepšie výsledky, a tak sa od nich osvietení farmár má čo učiť.

Ešte podstatnejšie však je, že teraz svoju analýzu domáceho pôdohospodárstva urobili a zverejnili aj analytici rezortov pôdohospodárstva a financií. Navyše navrhli aj viacero ozdravných krokov na reštart odvetvia.

Najdôležitejšie teraz je, aby politici zaviedli reštart do dotačnej politiky. A aby farmári naozaj začali podnikáť podstatne efektívnejšie.

Dotácie pre aktívnych

Štátni analytici podobne ako TREND radia, aby sa zvýšila zásluhovosť dotácií. Nech viac dostávajú smelí farmári, ktorí produkujú zeleninu, ovocie či mäso, ktoré krajine chýbajú. A nielen obilniny o olejninu, ktorých máme prebytok.

Významným krokom k zefektívneniu pôdohospodárstva a potravinárstva bude podľa analytikov aj nahradenie dnešných investičných grantov finančnými nástrojmi. Jednoduchšie povedané, nech podnikom nepridelujú eurofondové hotovostné balíky často protekčne a neefektívne úradníci, ale nech farmár získa iba štátnu zľavu na úroky z úveru, čo mu na naozaj rozumný projekt prísnejšie schváli banka.

Dotačné pravidlá musia podľa analytikov nútiť farmárov aj k tomu, aby sa lepšie bránili voči suchám a iným prírodným atakom. Zmeny klímy ich totiž prinášajú čoraz častejšie.

Riešiť treba aj priveľa úradníkov

Analytici rezortov pôdohospodárstva a financií navrhli, aby sa isté zdroje na vylepšenie poľnohospodárstva našli aj zoštíhlením prebujnelého úradníckeho aparátu ministerstva pôdohospodárstva. Rezort a jemu podriadené organizácie charakterizuje podľa správy vysoká

zamestnanosť.

„Z revízie vyplýva, že optimalizáciou podporných a prierezových činností a nákupov služieb by mohli ministerstvo pôdohospodárstva a jeho podriadené organizácie ročne ušetriť až 4,6 milióna eur. Zmeny čakajú aj ďalšie podriadené organizácie a štátne podniky,“ uzavreli v správe zo svojej revízie štátni hodnotitelia.

Všetkým zásadným zmenám v rezorte i dotačných systémoch sa ministerka G. Matečná môže venovať oveľa viac ako prenasledovaniu obchodných reťazcov v praxi nerealizovateľnými odvodmi a prenasledovaním zahraničných potravinárov za rozdielnu kvalitu potravín.

Aby tak rozhýbala lenivejších slovenských farmárov. Skôr totiž ide len o ministerkine pokusy o získavanie politických hlasov u voličom, ktorým stačí, ak politik robí „bububu“ na investorov z cudziny.

G. Matečná už isté pozitívne zmeny zrealizovala. Vratky dani na naftu iba pre farmárov s ovocnými sadičkami či maštalami boli správnym krokom. Rovnako ako viac eurofondov na závlahy či sklady na domáce ovocie a zeleninu.

No dohromady tieto tri opatrenia predstavovali sumu len 70 miliónov eur. Výhradne iba pre aktívnych farmárov sa musia z agrárneho dotačného koláča vyčleniť oveľa väčšie kusy.

Aj Brusel má čo napraviť

A to sa k návrhom zmien prihlásila aj najväčšia domáca organizácia farmárov - Tá pridáva pre rezort G. Matečnej jednu prioritu navyše. Nech sa snaží o vyrovnanie dotácií naprieč celou EÚ.

Ide o správny podnet, lebo dnes k európskym dotáciám môžu ďalšie podpory prihadzovať aj národné vlády. Farmári z bohatších krajín spoločenstva majú, prirodzene, od svojich vlád doplnkových dotácií viac ako konkurenti z menej bohatých štátov, akým je aj Slovensko.

Toto spravodlivé určite nie je, i keď podľa prepočtov Bruselu národné obálky podpôr tvoria ani nie desatinu európskych agrodotácií. No stále vytvárajú isté nerovnosti na spoločnom trhu, a tak by mal Brusel národné obálky radšej zakázať.

Čoraz však platí, že iba zmeny legislatívy nepomôžu. Prebudiť sa musí hlavne lenivá časť slovenských farmárov. Sú medzi nimi aj agropodniky so západoeurópskymi parametrami. No armáda menej aktívnych kazí čísla a výkony celého odvetvia.

Článok v originálnej podobe nájdete na tomto linku webového portálu Trend:

<https://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-2018/cislo-44/farmari-neplacte-konecne-podnikajte.html>